

Risale-i Nurlarda geçen, "burhan-ı mantikî"ye misaller verebilir misiniz?

Risale-i Nurların herbir cümle ve paragrafı, sizin sorunuza cevap teşkil etmektedir. Biz küçük bir örnek takdim edelim:

"Mukaddime"

"Ey insan! Bil ki, insanların ağzından çıkan ve dinsizliği işmam eden dehşetli kelimeler var; ehl-i iman bilmeyerek istimal ediyorlar. Mühimlerinden üç tanesini beyan edeceğiz."

"Birincisi: Evcedethu'l-esbab, yani, "Esbab bu şeyi icad ediyor."

"İkincisi: Teşekkele binefsihî, yani, "Kendi kendine teşekkül ediyor, oluyor, bitiyor."

"Üçüncüsü: İktezathu't-tabiât, yani, "Tabiîdir, tabiat iktiza edip icad ediyor."(1)

Üstad Hazretleri, bu risalede, küfür ve şirkin temelini oluşturan üç önemli fikri alıp, bunların aklen imkansız ve muhal olduğunu ispat ediyor. Diğer bütün inkarcı fikirler de, bu üç fikir temeline dayandığı için, bunların çürütülmesi diğerlerinin de çürütülmesi anlamına geliyor.

Bunlardan birincisi; *"her şeyin icad edicisi ve yaratıcısı sebeplerdir"* diyenlerdir. Felsefede bu fikre **determinizm** felsefesi deniyor, yani her şey sebep sonuç ilişkisi ile izah ediliyor. Üstad Hazretleri bu fikrin esasız ve bozuk olduğunu, bu risalede kati olarak ispat ediyor.

Mesela; yumurtayı icad eden tavuk, balı oluşturan arı, yağmuru gönderen buluttur gibi, akıl dışı imkan haricinde safsata bir bakış açısidir. Yağmur gibi harika bir nimeti, akli ve şuuru olmayan buluta havale etmek, gerçekten akıl dışı bir düşüncedir.

Kainatta her netice bir sebep vasıtası ile yaratılıyor. Sebepsiz bir netice yoktur. Allah kainatta sebeplerle iş görmeyi kendine adet edinmiştir. Yani kainatta sebep sonuç ilişkisi hakimdir. Lakin Allah sebepleri gayet derecede zayıf ve kuvvetsiz, neticeyi ise gayet derecede kuvvetli ve sanatlı yaratmıştır. Bunun hikmeti insanlar neticeyi

sebepten bilmesinler diyedir. Yani neticeyi tanzim edip yaratan sebepler değil Allah'tır, bunu insanlara ilan ve izhar etmek için sebepleri gayet adi ve basit, ondan hasil olan neticeleri ise gayet sanatlı ve güzel yaratmış.

Sebeplerin zayıf, sebepten hasil olan neticenin kuvvetli olduğuna milyonlarca örnek verilebilir. Mesela; yüz bin kişilik bir şehri bir asker zorla bir yere sevk edebilir, burada sevk kuvveti askerin şahsından değil, askerlik münasebeti ile dayandığı ordu kuvvetinden geliyor. Bu yüzden asker kendi namına değil, ordu namına bu işi yapıyor, denilir. Yoksa aksini iddia etmek hamakat olur. Zira bir askerin şahsi kuvveti, yüz bin insanı zorla sevk etmeye yetmez.

Yine **tohum** ve **çekirdek**; Allah'ın kudretine bir perde, bir sebeptir. Yoksa mucit ve yaratıcı değildir. Çekirdek ve tohumun mahiyeti gayet basit ve zayıf iken, çekirdek ve tohumdan hasil olan ağacın mahiyeti ise gayet mükemmel ve ağırdır. Böyle bir sebebin, böyle bir neticeyi yaratıp, bütün işlerini tedbir ve idare etmesi mümkün değildir. Öyle ise çekirdek ve tohum her şeye kudreti yeten bir zatın memuru ve hizmetkarıdır. Tıpkı asker örneğindeki gibi.

Mercimek tanesi büyüklüğünde olan hafızanın, milyonlarca levhayı ve resimleri muhafaza etmesi, küçük bir et parçasının işi değil, Allah'ın kudretinin bir harikası ve işidir. Şayet insanın yaşamı boyunca bütün görüp duyduğu şeyleri, şu tırnak kadar et parçası ve ondaki hücreler arşivliyor, dersek ve oradaki Allah'ın harika kudret ve tasarrufunu o adi et parçasına ve şuursuz hücrelere havale edersek, tam bir akılsızlık etmiş oluruz.

Her bir sebebin netice karşısında aciz ve zayıf durması, Allah'ın kudret ve tasarrufuna işaret eden bir levha, bir işarettir. Ya da sebep ile sebepten hasil olan netice arasındaki büyük boşlukta, Allah'ın isim ve sıfatları güneş gibi doğar ve kendini ilan eder. Bu boşlukta parlayan sıfatları görmemek ve Allah hakkında marifete ulaşmamak tam bir hamakat ve cehalettir. Elma gibi harika bir netice ile elmaya sebep olan ağacın arasındaki boşluğa bin bir tane güneş, yani bin bir ism-i ilahi sığar, bunları okumak gerekir.

(1) bk. [Lem'alar, Yirmi Üçüncü Lem'a](#)